

Suplement al nombre 511 de

ACCIÓ CATALANA

DIARI NACIONALISTA

SABADELL

La meva paraula

Els homes y els pobles han de tenir memòria. L'oblit de les ofenses y de les males accions es, certament, recomanable, car embelleix l'esperit amb els dons preuats de la generositat; aqueix oblit, però, no pot ésser total, ha de referirse tan sols á la part que puga determinar fortes reaccions de sentiment, mes no á la part que pot ésser element d'experiencia pera la vida del individu y de la col·lectivitat. Ho dich amb altres termes: cal perdonar, mes no's pot oblidar.

El tribut més gran que es rendit als qui s'en van, es la veritat. La veritat tota sencera y no estafeta, la veritat qui radica en els fets, en les obres, en l'exode de tota una vida, la veritat de tot lo real y cert passada á través de l'esperit generós qui perdona, del esperit robust y ferm qui no oblida, perque se deu tot ell á l'assoliment del be col·lectiu.

Ha mort en Salmerón. Qui llegeixi aquets dies la premsa solidaria, haurá de convençers de que els qui orienten el pensar del nostre poble han perduda la memoria. Tan s'alaba la vida política d'en Salmerón, tan es ponderada la seva acció d'estatista, tan es excelsada la seva conducta am la nostra Catalunya, que l'apologia resulta paradoxal y, fins, ditiràmica pera els esperits severos y justos qui conserven íntegra la memoria de la realitat passada, y qui's mantenen en aquella bondat de sentiments qui no consentí en altres temps l'injúria, ni la qualificació despectiva, ni consentí are l'elogi exagerat, ni la renúncia, per aqueix elogi, á la proclamació de lo que es propi, y sols propi, del nostre poble catalá.

Tan s'ha exagerat y amb aqueixa exageració se fa tan de mal á la nostra estimada Catalunya, que jo la vuy dir la meva paraula: la meva paraula reflexe de la veritat, la meva paraula tota ella expressió del meu incommovible sentiment de justícia en l'apreciació dels aconteixements qui passen á la nostra vida catalana. En Salmerón ha sigut una reviviscencia dels místichs castellans del sigle XV, am la desventatja de mostrarse com á florescencia decadenta d'aquell esclat de delirants qui tot esplaiantse en lucubracions neuròssiques qui pretenien ésser ultra idealistes, romanien arrán de terra pera rabejarse en totes les variants del sensualisme. Ell no'n tenia res de sensualista; de la mística castellana n'ha sigut tan sols el tipus representatiu de la desviació idealista. En Salmerón ha mostrat sempre una mentalitat fora de la vida y per aixó com á pensador, s'ha mostrat utòpic sistematizat, y com á polítich, inadaptable y inconstant. L'història política del bon home es tota ella indecisió, tota ella inestabilitat y tota ella mostra d'un esperit ignoscent qui vol determinar un estat de consciencia social pera serne verb y símbol representatiu. Tot ell, en Salmerón, idealitat abstrusa, idealitat sense arrels en la vida, ha actuat com mitja centuria en la política de l'Estat sense deixarhi ni una orien-

tació, ni una fórmula positiva, ni una idea esbateganta de vida. Les multituts han vist en ell sempre un símbol, mes un símbol abstracte, incomprensible, indesxifrable. Pera la vella política espanyola ha sigut el símbol radiant qui passa, qui enlluerna, qui deixa com hipnotisada á la gentada am la seducció de lo incomprensible; després la gernació, al deixondirse, sent fadiga, y no serva ni un mot de convenciment.

Parlém del filòsof. Se'l fa passar per divulgador del kraussisme y els divulgadors han sigut altres; ell ha retingut, no ha divulgat, una filosofia boirosa, que altrement no será jamay pa del esperit qui redimeix á les generacions. Aquestes no ho afirmarán mai que'n Salmerón ha sigut un filòsof. Si cerquem els monuments del seu pensament, els cercarem endebades; no n'ha deixat ni un. El bon home ha esmersat la seva vida en la proija de infiltrar quelcom an el poble, y de fondreshi després; el poble no l'ha comprés, perque casi ni ell mateix la comprenia l'impulsió excessivament abstracta que l'ajudava á actuar, y á actuar sempre en la gentada; la consciencia social no's commovia, perque sentia que l'acció d'en Salmerón passava enfora d'ella, en els dominis de lo irreal, de lo purament subjectiu, de l'idealitat tocada de misticisme.

Y vingueren els temps darrers de la seva vida. Desenganyat y retut, veyentse incomprés, adonantse de la baixa realitat que l'envoltava, que l'atribulava, que el denigrava, illuminat per clarividencies de senectut, comprés per el bell gest social de la nostra Catalunya, mes per plaenses d'esperit qui sent pròxim el finar, que per convenciment reflexiu, s'adherí al moviment de la Solidaritat Catalana, mogut per dolces cobejances de morir en un oassis social, en contes d'expirar en el feréstech desert de la vella política espanyola. Al oassis s'hi mor en pau, sota l'ombra benefactora y tot sentint agradoses remors d'aigües llisquentes, al desert s'hi mort febrilment, sol y sentint els udols esfereïdors de les feres.

En Salmerón sentia grat á Catalunya, que li havia embellit la posta de la vida; Catalunya ha vist am pler que en el seu renaixement hi cerqués absolució y bona mort l'home polítich, víctima de tota una vida d'errors y amargures.

Jo crec que aixó es dir lo just; jo crec que es gros pecat compararlo am en Gladstone; jo afirmo que es una ofensa á Catalunya dir que ha mort l'Heroe; jo sostinch que al nostre renaixement en Salmerón no ha dut ni un brí d'orientació, jo'm planyo que's diga, que mercés á en Salmerón, s'ha modernizat el catalanisme, car en el catalanisme s'hi han sempre manifestat ben efectives totes les noves idees qui mouen á l'humanitat; jo vuy dir que no m'aving á supeditar á uns honors póstums, la realitat de lo fet positivament en el renaixement del nostre poble.

Jo vuy dir mes: jo vuy dir que cap conexió hi ha haguda entre el ressorgiment del nostre poble y en Salmerón; jo vuy dir, que la Solidaritat Catalana s'hauria concrecionada sense en Salmerón y contra en Salmerón. El voler normal d'un poble pot, sempre, mes que un home, que cent homes.

Jo'm recordo de les jornades del 20 de Maig, y'm sembla sentir encare á persones que avui son diputats, confessar qu'en Salmerón no entenia, no comprenia res de lo que presenciava. Estava conmogut, sorprés, parat, mes l'afirmació catalana, aquella explosió de civisme catalá, producte de molts anys d'actuació en el nostre poble, era, pera'l bon home, un misteri incomprés. Y els que feyen aquestes manifestacions, sentien desmai: no'ns entendriem mai, deien.

* *

Un altra paraula. Fa poch anys va morir en Pi y Margall. En Pi y Margall que viurá á la posteritat per les seves obres admirables; en Pi y Margall, polítich conscient; en Pi y Margall, pensador; en Pi y Margall, també honoradíssim; en Pi y Margall, mestre de polítichs; en Pi y Margall, clarivident en tots els assumptes de l'Estat; en Pi y Margall, apolo-gista del Catalanisme; en Pi y Margall, defensor de la Solidaritat anys avans del 1905; en Pi y Margall, qui fa vintiset anys ni's rigué ni protestá del nacionalisme integral; en Pi y Margall, president dels Jochs Florals; en Pi y Margall, vident, en 1898, com els catalanistes; en Pi y Margall, honor de la nostra Catalunya; en Pi y Margall, carn de la nostra carn y sang de la sang nostra. Morí en Pi y Margall, y no fou empesa Catalunya á les grans commemoracions, ni fou remogut el sentiment del nostre poble com are, ni foren reclamades les seves despulles. Doncs be, jo dic que Catalunya ha de cumplir un deure: el cos del nostre Pi y Margall ha de tenir la seva darrera estada á la terra catalana; les seves despulles han de desferse aquí á Catalunya, y han d'incorporarse á la pols del nostre terror.

Avui per massa, ahir per poc. El nostre renaixement passa fonda crisi. En lo poétich, un fals y migrat classicisme ofega l'inspiració y la vida; en lo polítich, una depressiva influencia literaria idealista y formalista desvia, lleva virilitat y condueix al renunciament.

Be prou que se'n alsará Catalunya d'aqueixa crisi; mentrestant, però, cal reclamar seny, sinceritat y amor á la sobirania democrática, apartant de l'actuació que s'exerceix en el nostre poble, tot lo que es dilettantisme polítich y desviació del nostre ésser de catalans y de homes devots de la modernitat en l'evolució de les societats humanes.

¿No havíem quedat que ja per un mai mes la farsa malmenaria la vida social y política de la nostra Catalunya?

D. Martí y Juliá.